

AKTIVITY POSILUJÍCÍ METROPOLITNÍ SPOLUPRÁCI V BRNĚNSKÉ METROPOLITNÍ OBLASTI: VÝSTUPY MEZINÁRODNÍHO PROJEKTU

Ondřej Cmoriak, Matouš Čanda, Soňa Raszková, Petr Šašinka

V tomto článku se podrobněji zaměřujeme na výsledky a výstupy zapojení města Brna, resp. Brněnské metropolitní oblasti jako funkčního městského regionu do projektu MECOG-CE. Projekt probíhal od dubna 2023 do března 2026 a byl zaměřen na posílení metropolitní spolupráce a řízení ve střední Evropě. Článek představuje jeho hlavní přínosy ve vztahu k územnímu a prostorovému plánování. Pozornost je věnována zejména Akčnímu plánu pro posilování metropolitní spolupráce a jeho klíčovým výstupům, především části zaměřené na prostorové plánování na metropolitní úrovni. Představena je rovněž Vize prostorového rozvoje Brněnské metropolitní oblasti jako analytický a strategický podklad pro koordinaci rozvoje území a přípravu Integrované strategie rozvoje Brněnské metropolitní oblasti 2028+.

Úvod

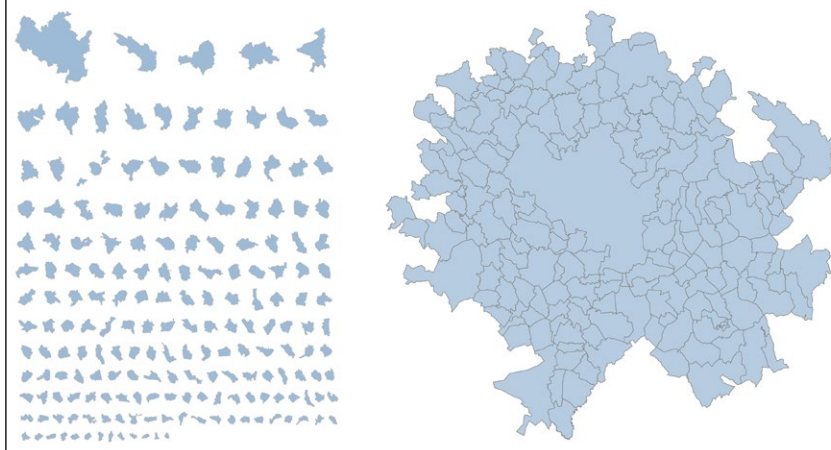
Brněnská metropolitní oblast (BMO) sdružuje 184 obcí, ve kterých žije dohromady 730 tisíc obyvatel. Jedná se o přirozené funkční městské území (tzv. FUA, Functional Urban Area) vymezené na základě metodiky Ministerstva pro místní rozvoj podle dojížděkových vazeb a dostupnosti mimo jiné pro účely implementace nástroje integrovaných územních investic (ITI). V současné době neexistuje legislativní rámec, který by správu metropolitní oblasti upravoval, takže koordinace aktivit v území probíhá na partnerském přístupu dobrovolné spolupráce města Brna s obcemi v jeho zázemí.

Po letech úspěšného rozvoje metropolitní spolupráce prostřednictvím nástroje ITI usiluje město Brno o její další prohloubení i nad rámec tohoto finančního mechanismu. Ve spolupráci s dalšími středoevropskými metropolitními oblastmi proto připravilo projekt **MECOG-CE (Strengthening Metropolitan Cooperation and Governance in Central Europe)**, který následně získal podporu z programu Interreg Central Europe. Projekt se zaměřoval na podporu a rozvoj metropolitní spolupráce a řízení ve střední Evropě. Právě tyto oblasti jsou stále významnější součástí územního rozvoje a plánování, přesto však bývají v prostředí střední Evropy často institucionálně i politicky opomíjené.

Zapojením do projektu si město Brno kladlo za cíl identifikovat příklady dobré praxe, nástroje a přístupy, které by přispěly k dalšímu rozvoji dobrovolné metropolitní spolupráce v BMO. Získané poznatky měly podpořit efektivnější koordinaci aktérů v území a vytvořit předpoklady pro dlouhodobý integrovaný strategický a územní rozvoj metropolitní oblasti. Současně bylo ambicí projektu posílit postavení metropolitní problematiky na různých úrovních řízení – od lokálních aktérů v BMO přes národní úroveň až po evropskou debatu o metropolitním rozvoji a správě.

V průběhu realizace projektu, který skončil v březnu 2026, Brno dosáhlo řady výsledků, které přispěly k dalšímu rozvoji inovativních přístupů k plánování v území a otevření nových témat

Brněnská metropolitní oblast

Zdroj: MMB

řešených na metropolitní úrovni. Následující část článku nejprve představuje metodický postup vedoucí k dosažení těchto výsledků a následně se věnuje jejich samotnému představení.

Metodika

Město Brno jako lídr mezinárodního projektu MECOG-CE ve spolupráci s partnery z akademické sféry (Univerzitou Karlovou a Slezskou univerzitou v Katovicích) nejprve analyzovalo jednotlivé projektové metropolitní oblasti z hlediska jejich řídicích struktur, metropolitních kompetencí, tematického zaměření a příkladů dobré praxe v oblasti posilování metropolitní spolupráce. Následně byla provedena komparativní analýza jednotlivých metropolitních oblastí a jejich přístupů k metropolitnímu řízení.

Výsledky analýzy ukázaly, že Brněnská metropolitní oblast patří v porovnání s ostatními středoevropskými metropolitními oblastmi k územím s nejnižší mírou institucionálního a legislativního ukotvení metropolitní spolupráce. Zároveň se potvrdilo, že oblast prostorového plánování na metropolitní úrovni není v BMO dostatečně rozvinuta ani koordinována a že zde dosud chybí systematické nástroje pro řešení témat přesahujících rámec nástroje ITI a podpory z fondů politiky soudržnosti.

Na analytickou fázi projektu navázalo hodnocení identifikovaných příkladů dobré praxe ze strany projektových partnerů s cílem nalézt nástroj či pří-

stup, který by bylo možné adaptovat v podmínkách Brněnské metropolitní oblasti a který by reagoval na identifikované potřeby a nedostatky v oblasti metropolitního řízení.

Výběr vhodného příkladu dobré praxe proběhl participativní formou za účasti metropolitních stakeholderů během tematického semináře, který se konal v lednu 2024. Na základě hlasování, při kterém účastníci hodnotili jednotlivé příklady podle jejich přínosnosti a potenciálu využití v podmínkách BMO, byl jako nejvhodnější vybrán koncept potravinových čtvrtí (Food Districts) z metropolitního města Turína. Tento přístup se zaměřuje na podporu lokální produkce potravin v celém metropolitním území a současně vytváří platformu pro spolupráci širokého spektra aktérů z veřejného, soukromého i neziskového sektoru. Mezi další pozitivně hodnocené příklady dobré praxe patřily přístupy zaměřené na podporu zelené infrastruktury a krajinného plánování (metropolitní region Stuttgart), participativní nástroj propojování aktérů v metropolitním území (Berlínská metropolitní oblast) či koordinované řízení vodních prvků (metropolitní město Turín).

V další fázi projektu se město Brno zaměřilo na ověření možností využití vybraného nástroje v prostředí BMO. Prostřednictvím **Analýzy potravinové spolupráce v Brněnské metropolitní oblasti** byly identifikovány hlavní aktivity, bariéry a potenciály pro rozvoj potravinové spolupráce na úrovni metropolitní oblasti a zároveň navrženy kroky umožňující

adaptaci turínského přístupu na místní podmínky. Výsledkem tohoto procesu bylo vytvoření nového řešení pro podporu metropolitní spolupráce v oblasti lokální produkce potravin, které město Brno následně začalo realizovat.

Projekt však nebyl zaměřen pouze na oblast potravinové spolupráce. Jedním z jeho významných výstupů bylo také zpracování **Akčního plánu pro Brněnskou metropolitní oblast**, který reflektuje výsledky projektu a současně shrnuje klíčová témata a opatření pro posilování metropolitní spolupráce. Akční plán byl zpracován týmem Magistrátu města Brna, následně projednán a validován zástupci metropolitních stakeholderů v rámci pracovní skupiny a Řídícího výboru Brněnské metropolitní oblasti. Po tomto procesu byl v prosinci 2025 schválen jako strategický podklad pro další rozvoj metropolitní

spolupráce. Město Brno jej nyní implementuje s horizontem do roku 2030+.

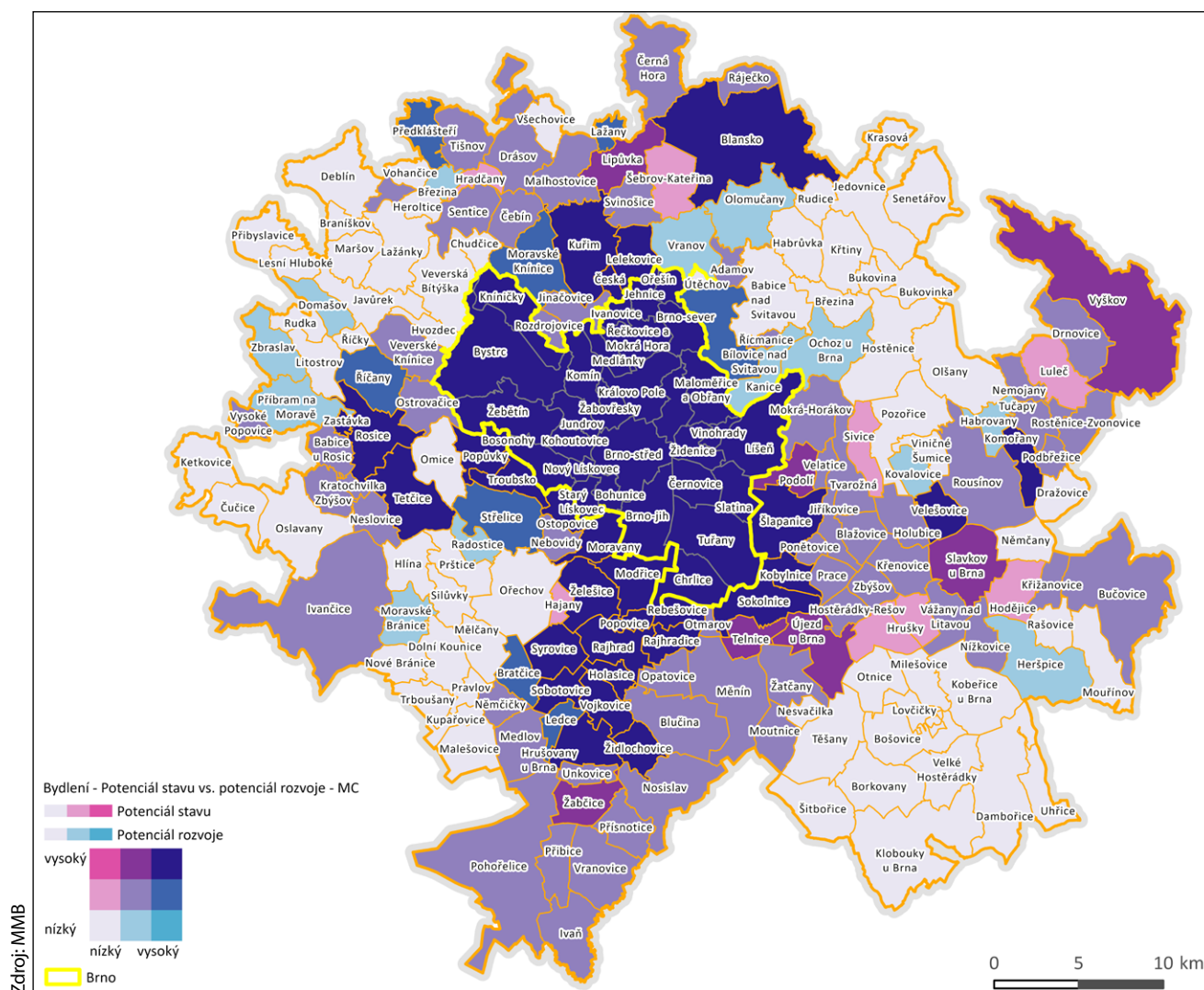
Akční plán pro posilování metropolitní spolupráce a jeho výstupy

Nejzásadnějším výsledkem a přínosem projektu MECOG-CE pro město Brno a jeho Brněnskou metropolitní oblast představuje již zmíněný akční plán. Akční plán se soustředí na posilování metropolitní spolupráce a řízení v území. Klade si za cíl zlepšit spolupráci s metropolitními aktéry v různých tématech a zároveň také zefektivnit procesní stránku řízení metropolitní oblasti a jejich záležitostí. Akční plán zahrnuje pět klíčových aktivit:

1. Podpora institucionalizace BMO,
2. Posílení podpory potravinové spolupráce v BMO,

3. Zlepšení systému vyhodnocování integrované strategie rozvoje BMO,
4. Posílení participace zástupců inovačního ekosystému do metropolitních témat,
5. Řešení prostorového plánování na metropolitní úrovni.

Akční plán jednotlivé aktivity dále rozpracovává do konkrétních opatření, která jsou strukturována podle krátkodobého, střednědobého a dlouhodobého horizontu realizace. Součástí jednotlivých opatření je rovněž jejich věcné vymezení, předpokládání nositelé, možnosti financování a další kroky potřebné k jejich naplnění. V následující části článku jsou stručně představeny jednotlivé aktivity, přičemž vzhledem k tematickému zaměření časopisu je podrobněji rozpracována zejména oblast prostorového plánování.

Prostorová vize BMO – potenciál stavu a potenciál rozvoje v tématu bydlení

První aktivitou akčního plánu je podpora institucionalizace BMO, jejímž cílem je posílit na národní úrovni postavení metropolitní oblasti jako aktéra schopného koordinovaně řešit témata přesahující hranice jednotlivých obcí a podpořit její institucionální ukotvení v rámci systému veřejné správy České republiky. Další aktivita představuje rozvoj potravinové spolupráce, která byla identifikována jako nové metropolitní téma v rámci projektu MECOG-CE. Navržená opatření navazují na již realizované aktivity v oblasti podpory lokální produkce, zejména na rozvoj mapové aplikace Farmáři z regionu, zvyšování povědomí o místních producentech a podporu využívání lokálních potravin ve veřejném stravování. Další aktivita cílí na zlepšení systému vyhodnocování **Integrované strategie rozvoje Brněnské metropolitní oblasti 2028+**. Aktivita je zaměřena na vytvoření systematictějšího evaluačního rámce založeného na indikátorové soustavě a pravidelném hodnocení dopadů integrovaných řešení. Tento rámec umožní posílit strategické řízení a zkvalitnit průběžné vyhodnocování rozvoje metropolitní oblasti. Významnou oblastí je také posílení spolupráce s aktéry inovačního ekosystému, zejména univerzitami a výzkumnými institucemi. Aktivita směřuje k jejich většímu zapojení do řešení metropolitních témat, přípravě integrovaných řešení pro nové programové období s ohledem na vznikající Evropský fond pro konkurenceschopnost.

Další významnou oblastí rozvoje metropolitní spolupráce je posílení prostorového plánování na metropolitní úrovni. Tato oblast není v podmínkách České republiky dosud výrazně institucionálně ani metodicky ukotvena, přestože právě metropolitní měřítko umožňuje lépe zachytit vzájemné vazby mezi jádrovým městem a jeho zázemím a vytvářet předpoklady pro koordinovanější a udržitelnější rozvoj území.

Vznikla datová sekce na webu metropolitni.brno.cz, kde je pomocí interaktivních grafů, aplikací a analýz zpracovávána a interpretována celá řada dat v různých tematických oblastech. Všechna data jsou zpracovávána interaktivní formou a nabízena starostům a úředníkům obcí Brněnské metropolitní oblasti.

Data vychází z různých zdrojů, nejčastěji od Českého statistického úřadu. Různorodost zdrojů tak umožňuje komplexní analýzy za celé území. Město Brno se také zaměřuje na zpracování metodických a analytických podkladů podporujících kvalitnější plánování rozvoje BMO. Tyto dokumenty vycházejí z dat za celé metropolitní území, což představuje v českém kontextu jedinečný přístup umožňující komplexnější porozumění prostorovým vztahům, rozvojovým potenciálům a potřebám území. Jedná se například o Atlas Brněnské metropolitní oblasti 2024, sociodemografickou analýzu a klasifikaci BMO, analýzu dojížděky a dopravní dostupnosti či populační prognózu. Všechny dokumenty jsou přístupné na webu metropolitni.brno.cz.

Systematická práce s daty na metropolitní úrovni je tak nezbytným předpokladem pro efektivní strategické rozhodování, zejména pro správné zacílení veřejných investic a podpory v území. Dosavadní roztržitost a rozdílná úroveň dostupnosti územně analytických podkladů na úrovni jednotlivých obcí a správních obvodů často komplikuje komplexní hodnocení územních vazeb a zpomaluje rozhodovací procesy v oblasti prostorového rozvoje.

Klíčovým výstupem aktivity Řešení prostorového plánování na metropolitní úrovni je dokument **Vize prostorového rozvoje Brněnské metropolitní oblasti**, který představuje odborný a nezávazný podklad na pomezí strategického a územního plánování pro koordinaci dalšího rozvoje území metropolitní oblasti. Dokument odpovídá na otázku, ve kterých částech BMO se nachází největší rozvojový potenciál. Vize prostorového rozvoje BMO analyzuje stavové a návrhové plochy v územních plánech 184 obcí BMO a územně analytické podklady správních obvodů obcí s rozšířenou působností nacházejících se v území BMO. Aby bylo možné tato data vzájemně porovnávat a dále s nimi pracovat, došlo ke sjednocení a referencování územních plánů všech obcí metropolitní oblasti.

Na základě vymezených ploch z územních plánů byl následně stanoven tzv. územní potenciál, který vychází z hodnocení 32 datových kritérií. Ta zohledňují například počet vlastníků parcely,

kvalitu obsluhy železniční dopravou, dostupnost prodejny potravin a další charakteristiky území. Jednotlivá kritéria byla vážena podle svého významu a ve výsledném modelu byla stanovena míra potenciálu jednotlivých území. Výsledkem je jak komplexní rozvojový potenciál, tak dílčí potenciály v jednotlivých tematických oblastech – nadregionální doprava, lokální a regionální doprava, trh práce, občanská vybavenost, majetkové vztahy, kvalita obytného prostředí a rekreace.

Pro detailnější prezentaci výsledků byla vytvořena interaktivní aplikace, jež umožňuje výsledky analýzy procházet do úrovně jednotlivých parcel. Aplikace je rozdělena do dvou hlavních mapových výstupů. V první mapě jsou zobrazeny výsledky hodnocení komplexního rozvojového potenciálu pro všechny stavové a návrhové plochy v obcích BMO. Uživatel může do detailu jednotlivé plochy zkoumat se všemi atributy, které hodnotily vytyčená kritéria. Zároveň jsou zde dostupné vrstvy výsledných rozvojových směrů a charakteristiky jednotlivých obcí BMO. Druhá mapa zobrazuje podrobné tematické územní potenciály, které jsou vizualizované až do úrovně rastrů. Kombinací jednotlivých potenciálů je vypočítán komplexní rozvojový potenciál.

Dokument tak poskytuje samosprávám i dalším aktérům informace o rozvojových podmínkách, prostorových vazbách a souvislostech mezi jednotlivými tematickými oblastmi v širším metropolitním kontextu. Výsledky mohou obce využít například pro porovnání skutečného rozvojového potenciálu území s plánovanou výměrou ploch určených k rozvoji. Zástupci samospráv tak mohou získat informace o tom, zda rozsah plánované nové zástavby odpovídá rozvojovým možnostem daného území.

Vedle hodnocení jednotlivých rozvojových ploch dokument přináší také agregované výsledky za území jednotlivých obcí a jejich typologizaci. Obce jsou hodnoceny nejen podle samotného územního potenciálu, ale také v kombinaci se socioekonomickými charakteristikami, jako jsou např. migrační saldo nebo vzdělanostní struktura obyvatelstva. Na základě těchto charakteristik lze

identifikovat například obce s nejvyšším územním potenciálem – tzv. metropolitní jádro a jeho nejbližší zázemí, dynamicky rostoucí obce, stabilizovaná sídla či periferní obce. Tato typologie umožňuje lépe porozumět rozdílným rozvojovým podmínkám jednotlivých částí BMO a zohlednit je při plánování budoucích intervencí. Zřetelně se také ukazuje výrazná zejména severojižní rozvojová osa táhnoucí se přibližně od Kuřimi na severu po Židlochovice na jihu Brněnské metropolitní oblasti.

Cílem dokumentu je definovat dlouhodobé územní perspektivy rozvoje BMO a vytvořit podklad pro efektivnější prostorové zacílení veřejných intervencí. Zároveň slouží jako jedno z analytických východisek pro tvorbu navazujících tematických dokumentů a pro přípravu Integrované strategie rozvoje Brněnské metropolitní oblasti 2028+. Umožňuje propojit poznatky územního a strategického plánování a při formulaci budoucích priorit zohlednit nejen potřeby jednotlivých území, ale také jejich skutečný rozvojový potenciál a vzájemné prostorové vazby.

Výstupy projektu MECOG-CE tak představují významný krok k systematickému rozvoji metropolitní spolupráce a plánování v BMO a vytvářejí základ pro její další institucionální a strategické ukotvení.

Závěr

Projekt MECOG-CE přinesl Brněnské metropolitní oblasti řadu konkrétních výstupů, které přispěly k rozvoji metropolitní spolupráce i nad rámec nástroje ITI. Jedním z klíčových výsledků je Akční plán pro Brněnskou metropolitní oblast, který stanovuje hlavní směry dalšího rozvoje v oblastech institucionalizace metropolitní spolupráce, prostorového plánování, potravinové spolupráce, evaluace strategického řízení a zapojování aktérů inovačního ekosystému.

Výsledky projektu potvrzují, že rozvoj metropolitního řízení není založen pouze na využívání investičních nástrojů, ale také na dlouhodobé koordinaci aktérů, sdílení znalostí, tvorbě společných podkladů a hledání nových forem spolupráce umožňujících reagovat na komplexní výzvy současného územního rozvoje.

Současně se potvrdil význam mezinárodní spolupráce při rozvoji metropolitních oblastí. Sdílení zkušeností a příkladů dobré praxe se zahraničními partnery umožnilo identifikovat inspirativní přístupy, které bylo možné adaptovat v podmínkách BMO, a vytvořilo předpoklady pro pokračování spolupráce i po ukončení projektu. Zkušenosti z MECOG-CE ukazují, že metropolitní úroveň představuje významný prostor pro koordinované řešení rozvojových témat přesahujících hranice jednotlivých obcí a může významně přispět k vyváženějšímu, efektivnějšímu a udržitelnějšímu rozvoji území.

Použité zdroje:

MMB. 2026. *Akční plán Brněnské metropolitní oblasti*. [on-line]. Brno: Magistrát města Brna. Dostupné z: <https://metropolitni.brno.cz/wp-content/uploads/2026/05/Akcni-plan-BMO.pdf>. [cit. 2026-07-09].

MMB. 2026. *Analýza potenciálu potravinové spolupráce na úrovni Brněnské metropolitní oblasti*. [on-line]. Brno: Magistrát města Brna. Dostupné z: <https://metropolitni.brno.cz/book/analiza-potencialu-potravinove-spoluprace-na-urovni-brnenske-metropolitni-oblasti/>. [cit. 2026-07-09].

MMB. N. d. *Mezinárodní projekt MECOG-CE*. [on-line]. Brno: Magistrát města Brna. Dostupné z: <https://metropolitni.brno.cz/spoluprace/vyzkumne-projekty/mezinarodni-projekt-mecog-ce/>. [cit. 2026-07-09].

MMR. 2020. *Vymezení území pro Integrované teritoriální investice (ITI) v ČR*. [on-line]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj. Dostupné z: https://metropolitni.brno.cz/wp-content/uploads/2024/02/PrF_200120_ZAVERECNY-DOKUMENT_FINAL_02042020.pdf#https://metropolitni.brno.cz/wp-content/uploads/2024/02/PrF_200120_ZAVERECNY-DOKUMENT_FINAL_02042020.pdf. [cit. 2026-07-09].

MMB. 2026. *Vize prostorového rozvoje Brněnské metropolitní oblasti*. [on-line]. Brno: Magistrát města Brna. Dostupné z: <https://metropolitni.brno.cz/wp-content/uploads/2026/06/BMO-Vize-prostoroveho-rozvoje-Brnenske-metropolitni-oblasti-2026.pdf>. [cit. 2026-07-09].

Ing. Ondřej Cmoriak
Mgr. Matouš Čanda
Ing. Soňa Raszková
Ing. Petr Šašinka, Ph.D.
Oddělení řízení ITI
a metropolitní spolupráce
Odbor strategického rozvoje a spolupráce
Magistrát města Brna

ENGLISH ABSTRACT

Activities Strengthening Metropolitan Cooperation in the Brno Metropolitan Area: Outcomes of the International Project, by Ondřej Cmoriak, Matouš Čanda, Soňa Raszková, Petr Šašinka

This article examines in greater detail the results and outputs of the participation of the City of Brno, or more specifically the Brno Metropolitan Area as a functional urban region, in the MECOG-CE project. Running from April 2023 to March 2026, the project focused on strengthening metropolitan cooperation and governance in Central Europe. The article presents its main benefits in relation to spatial and area planning. Particular attention is paid to the Action Plan for Strengthening Metropolitan Cooperation and its key outputs, especially the section focusing on spatial planning at the metropolitan level. The article also presents the Spatial Development Vision for the Brno Metropolitan Area as an analytical and strategic basis for coordinating spatial development and developing the Integrated Development Strategy for the Brno Metropolitan Area 2028+.